**בס״ד. שיחת ש״פ ויגש, ערב עשרה בטבת, ה׳תשל״ו.**

בלתי מוגה

**א.** כבר נתבאר במכתב (שנתפרסם כבר)[1] בנוגע לכל הענינים הקשורים עם יום המחר: עשרה בטבת — ששייך כבר לשבת, כיון שמפקחין על צרכי ציבור בשבת[2].

ובהקדים — שהדין דמפקחין על צרכי ציבור בשבת אין בו הגבלה אם זה רק ענין שנוגע לשבת עצמו, אלא כן הוא גם ביחס לענינים שנוגעים ליום ראשון או שאר ימי השבוע — אם רק יש תועלת מזה שמדברים על זה ביום השבת, וטעם הדבר בפשטות — בגלל שביום השבת מתכנסים כל העם לבתי־כנסיות, ולכן הרי זה הזמן המתאים לפקח על צרכי ציבור.

וכפי שמצינו בנוגע לברכת החודש, שזהו ענין שקשור עם ר״ח, ואעפ״כ נקבע זמנה בשבת שלפני ר״ח, דכיון שאז מתכנסים כל העם לבתי־כנסיות, הרי זה הזמן המתאים להכריז ולפרסם היום שבו חל ר״ח[3]; ועד״ז מצינו שהחכם דורש הלכות הרגל בשבת שלפניו (כפי שמביא רבינו הזקן בשו״ע[4]) — לפי שבשבת באים כולם לבית הכנסת.

ועד שמצינו זאת גם בנוגע לענינים שיהיו לאחרי זמן (לא רק בימי השבוע הסמוכים ליום השבת) — כידוע המנהג[5] ד״מכירת המצוות״ בשבת בראשית עבור כל השנה כולה.

ומכל זה מובן שיום השבת שלפני עשרה בטבת הוא הזמן המתאים לעורר אודות עניני עשרה בטבת, ובפרט בקביעות שנה זו, שיום השבת חל בתשעה בטבת, ערב עשרה בטבת.

ואע״פ שיום השבת מצד עצמו הוא למעלה באין ערוך מלהיות ערב עשרה בטבת, מ״מ, כיון שבאים שניהם ביחד, עכצ״ל שיש קשר ושייכות ביניהם.

וכידוע[6] שאע״פ שהענין של ימי השבוע והענין של ימי החודש

---

1) מיום השלישי, ה׳ טבת שנה זו (אג״ק חל״א ס״ע עז ואילך).

2) ראה שו״ע אדה״ז או״ח סש״ו סי״ב. וש״נ.

3) ראה אנציק׳ תלמודית (כרך ד) ערך ברכת החודש בתחלתו (ע׳ תנא ואילך). וש״נ.

4) או״ח סתכ״ט ס״ב. וש״נ.

5) ראה גם לעיל ריש ע׳ 224. וש״נ.

6) ראה גם תו״מ ח״פ ע׳ 110. וש״נ.

(והשנה) הם שני סדרים בעבודה, כמובן מהשיר שהיו הלוים אומרים (בתור באי־כח ושלוחים של כל בנ״י) בביהמ״ק (שבו היתה כללות העבודה), שישנו השיר הקשור עם ימי השבוע, וישנו השיר הקשור עם המוספים בימים מיוחדים בשנה[7] — הרי אין זה באופן שהם שני ענינים שונים שאין קשר ושייכות ביניהם [ועד שנוהגים לומר רק השיר של ימי השבוע[8]], אלא יש להם השפעה זה על זה, כפי שרואים בקביעות שנה זו, שיו״ט של ר״ה חל להיות בשבת, שלא תוקעים בשופר[9], ומבאר רבינו הזקן[10] שזהו לפי שיום השבת פועל את ההמשכות של תק״ש (ועד״ז בנוגע לסוכות שחל בשבת, שלא נוטלים ד׳ המינים, כיון שההמשכה נעשית מצד ענין השבת), היינו, שיום השביעי של ימי השבוע פועל וממשיך גם הענינים הקשורים עם ימי החודש והשנה.

ומזה מובן גם בנוגע לענייננו, שכאשר תשעה בטבת חל בשבת, אזי פועל ענין השבת גם בנוגע לתשעה בטבת שהוא הכנה לעשרה בטבת, שכל הענינים של עשרה בטבת יהיו באופן נעלה יותר, ביתר שאת וביתר עוז.

וכמובן בפשטות, גם ע״פ נגלה, שהחלטה שמתקבלת בביהכנ״ס במעמד הציבור יש לה רושם חזק ועמוק יותר ופועלת יותר (כמבואר בקונטרס החלצו[11]), ועאכו״כ ע״פ פנימיות הענינים, מצד מעלת ענין השבת.

**ב.** ובפרטיות יותר:

דובר כמ״פ במשך השנה שעברה[12] — על יסוד מאמר רז״ל[13] על הפסוק[14] ״פדה בשלום נפשי״, ש״כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, אמר הקב״ה, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם״ — שצריכה להיות העבודה בג׳ הקוין דתורה תפלה וצדקה.

ולהעיר, שישנו ענין הצדקה שקודם התפלה, כדאיתא בגמרא[15] ״רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, אמר דכתיב[16] אני בצדק אחזה

---

7) ראה ר״ה לא, א. מס׳ סופרים פי״ח־ט. רמב״ם הל׳ תמידין ומוספין פ״ו ה״ט. פ״י הי״א.
8) טואו״ח סקל״ג. ועוד.
9) ר״ה רפ״ד.
10) ראה לקו״ת דרושי ר״ה נו, א ואילך. ובכ״מ.
11) פ״י (סה״מ תרנ״ט ע׳ סא [ס״ע רלב ואילך]).
12) ראה גם תו״מ חע״ח ריש ע׳ 73. וש״נ.
13) ברכות ח, רע״א.
14) תהלים נה, יט.
15) ב״ב יו״ד, א.
16) תהלים יז, טו.

פניך", שעי"ז נעשית התפלה באופן נעלה יותר, ובמילא הרי זה פועל גם על לימוד התורה שלאחרי התפלה (שהרי "מעלת העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה"[17]; אבל זהו ענין הצדקה כפי ששייך ופועל בשני הקוין דתפלה ותורה, ואילו כאן מדובר אודות ענין הצדקה בתור קו בפני עצמו.

וזהו גם מ"ש במכתב ע"ד ההוספה בג' הקוין דתורה תפלה וצדקה.

ג. ובמענה לשאלת כמה ע"ד הוראות מפורטות יותר — הנה[18]:

בכוונה לא נאמרו בזה פרטים, ע"פ הוראת חז"ל[19] "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ", וכן תפלה, "עבודה שבלב"[20] — שתלוי' בהרגש הלב של כל אחד, ועד"ז מובן בנוגע לצדקה, וכלשון הכתוב[21]: "אשר ידבנו לבו".

ובכל זאת, מכיון שכל התעוררות צריך להביאה בפרטיות, ואז שייכת היא לפועל[22] — יש למצוא גם בזה הוראות פרטיות, ע"פ דברי רבותינו נשיאינו בכיו"ב ודברי חז"ל בכלל.

ובכן: בנוגע לתפלה[23],

— שבזה נכלל גם אמירת תהלים, שבתורה (א' מכ"ד ספרי קודש) גופא הרי זה ענין של שירות ותשבחות [כדברי הגמרא[24] "אמר דוד לפני הקב"ה .. כל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני חצות לילה אקום להודות לך" — "שירות ותשבחות"[25]], שזהו"ע התפלה[26].

וזהו גם שאמירת תהלים שייכת לכל אחד מישראל — לא רק לגדולים בתורה, אלא גם לאנשים פשוטים, ואדרבה, כפי שסיפרו רבותינו נשיאינו כמ"פ[27] שענין אמירת תהלים בריבוי הי' דוקא אצל אנשים פשוטים (ולא אצל גדולים בתורה), ולא עוד אלא שזהו באופן שגם יהודי פשוט שבפשוטים אומר ב"יהי רצון" [שנתתקן ע"י גדולי ישראל, ונתקבל

---

17) לקו"ת ברכה צו, ב.

18) סעיף זה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בתור "הוספה להמכתב", ונדפס בהוספות ללקו"ש חט"ו ע' 558 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ושולבו כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

19) ע"ז יט, א.

20) תענית בתחלתה. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ח ס"ג. וש"נ.

21) תרומה כה, ב. וראה תיב"ע שם.

22) ראה קונטרס התפלה פי"ג. קונטרס העבודה פ"ו. ובכ"מ.

23) בנוגע לתורה — ראה לקמן ס"ה, ובנוגע לצדקה — לקמן ס"ז.

24) ברכות ד, א.

25) שם ג, ב. ז, ב.

26) ראה גם תו"מ שם ע' 168. וש"נ.

27) ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ס"ע תנ ואילך. וש"נ.

ונתפשט בכל תפוצות ישראל (שאז נעשה ענין של תורה, ויש לזה גדר של מצות עשה ולא תעשה[28]), ועד שנדפס בכל ספרי התהלים] ש״תהא נחשבת .. כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו״, היינו, לא רק שחוזר על דברי דוד המלך (שזה עצמו דבר נפלא), אלא שאמירת תהלים שלו היא כמו שדוד המלך עצמו אומר תהלים עכשיו! —

הנה ע״פ הוראת כ״ק מו״ח אדמו״ר[29] בשנת תש״א לומר ג׳ מזמורי תהלים — כ, כב, סט — גם בנדו״ד, יש לומר, בתור הוספה לתפלה, ג׳ מזמורים הנ״ל.

ואף שהמצב עכשיו אינו חמור כלל ח״ו, כבזמן ההוא, בכל זאת יש מקום להשתדלות יתר מכפי המדה כו׳[30].

ד. ובהמשך לזה, הנה כיון שבשבת צ״ל ענין השמחה, ינגנו עתה ניגון של שמחה על כל א׳ מג׳ הקאַפּיטלאַך (כידוע שהצ״צ כותב הלשון ״קאַפּיטל״[31], אע״פ שזהו בלטינית):

בנוגע למזמור כ׳ [שקשור גם עם שבת, כפי שהנהיג[32] כ״ק מו״ח אדמו״ר לאמרו ביום השבת, ככל פרטי הענינים שהבהיר בדבר, שאין כאן המקום להאריך בזה] — אינני מכיר ניגון, אבל ישנו הניגון ״ושמחת בחגך״, ששייך גם לעשרה בטבת שיהפך ״לששון ולשמחה ולמועדים טובים״ (כפי שהרמב״ם[33] מוסיף גם סיום הכתוב[34], משא״כ בשו״ע[35]), ולכן ינגנו ניגון זה על סיום מזמור כ׳ (״ה׳ הושיעה גו׳״).

בנוגע למזמור כ״ב — ישנו הניגון על הפסוק[36] ״בך בטחו אבותינו״, שקשור במיוחד עם עשרה בטבת, כיון שבסליחות אומרים הפיוט ״אבותי כי בטחו כו׳״.

ובנוגע למזמור ס״ט — ישנו הניגון על הפסוק[37] ״כי אלקים יושיע ציון״, שמנגנים כבר במשך שלש שנים, והרי ״בתלת זימני הוי חזקה״[38].

וענין השמחה יהר ויקדים קיום היעוד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, בקרוב ממש.

---

28) ראה רמב״ם הל׳ ממרים בתחלתן.
29) אג״ק שלו ח״ה ע׳ תעד. לקו״ד ח״ג שצד, ב [ע׳ תשסז]. סה״ש תש״א ע׳ 163.
30) ברשימה נוספת: מצד קטנות הדור כו׳.
31) ראה גם תו״מ ח״פ ע׳ 353. וש״נ.
32) ראה ספר המנהגים חב״ד ע׳ 17. וש״נ.
33) הל׳ תעניות בסופן. וראה לקמן ס״ו. וש״נ.
34) זכרי׳ ח, יט.
35) סוף הל׳ תעניות. וראה לקמן ס״ו. וש״נ.
36) פסוק ה.
37) פסוק לו.
38) ב״מ קו, ריש ע״ב. וש״נ.

ומודגש ביותר בקביעות שנה זו, שההכנה לעשרה בטבת היא ביום השבת, שקשור עם ענין התשובה בשמחה[39], כך, שמצד ענין השבת יכול להיות שבשעתא חדא וברגעא חדא[40] עושין ישראל תשובה ומיד הן נגאלין[41], ובמילא לא יהי׳ מלכתחילה ענין הצום בעשרה בטבת, שיהפך לששון ולשמחה.

ובפרט מצד מוצאי שבת, שבו צ״ל סעודת מלוה מלכה[42], שנקראת ״סעודתא דדוד מלכא משיחא״[43]:

עשרה בטבת אינו כמו תשעה באב, שהוכפלו בו כו׳[44], ולכן לילו כיומו[45], אלא מותר לאכול בליל עשרה בטבת.

אמנם, כאשר תשעה בטבת חל בשאר ימי השבוע, אזי האכילה בליל עשרה בטבת היא ענין של רשות, שתלוי ברצונו של האדם; אבל כאשר תשעה בטבת חל בשבת, אזי יש חיוב ומצוה לאכול סעודת מלוה מלכה בליל עשרה בטבת — עם כל ה״פַּאַראַדע״... הדלקת נרות וכו׳, כמו בכל מוצאי שבת[42].

ואדרבה: במוצאי שבת זה צ״ל הסעודה בתוקף יותר מאשר במוצאי שבתות כל השנה, שבהם מודגש בעיקר הענין דמלוה מלכה, שענינה ״ללוות את השבת ביציאתו כו׳״[42], ואילו במוצאי שבת זה, ליל עשרה בטבת, מודגש בעיקר הענין ד״סעודתא דדוד מלכא משיחא״, שקשור עם הפיכת עשרה בטבת לששון ולשמחה.

ויה״ר שע״י ההוספה בג׳ הענינים דתורה תפלה וצדקה יקויים הענין ד״פדאני לי ולבני מבין אומות העולם״[13], בעגלא דידן.

[ניגנו הפסוק ״ה׳ הושיעה המלך יעננו ביום קראנו״ בניגון של ״ושמחת בחגך״, הניגון ״בך בטחו אבותינו״, והניגון ״כי אלקים יושיע ציון״].

* * *

ה. בנוגע להצעת הוספה בתורה[18] — ע״פ דרשת רז״ל[46] ״משה

39) ראה תניא אגה״ת פי״א.
40) זח״א קכט, סע״א.
41) רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ה.
42) ראה שו״ע אדה״ז או״ח רס״ש. וש״נ.
43) סידור האריז״ל בכוונת הבדלה ומוצ״ש. פע״ח שער השבת ספכ״ד.
44) ר״ה יח, ב.
45) רמב״ם הל׳ תעניות פ״ה ה״ז. שו״ע או״ח סתקנ״ג ס״ב.
46) מגילה בסופה. שו״ע אדה״ז שבהערה 4 ס״ד. וש״נ.

תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום כו'" — לימוד בהלכות תענית.

ומכיון שתכלית התענית וסופו הוא שיהפך לששון ולשמחה ולמועד טוב כו' — ללמוד (גם) סיום הל' תעניות שבספר היד להרמב"ם[33],

[ואף שיש גם הלכות תעניות בשו"ע — יש מעלה ללמדם בספר שבו יש גם הלכות הקשורות עם ימות המשיח, שזהו ספר הרמב"ם, שבו יש גם הלכות בית הבחירה, הלכות קרבנות, ועד להלכות מלך המשיח (בפרקים אחרונים דהלכות מלכים שבהם מסיים וחותם הרמב"ם את ספרו יד החזקה), ולא כמו השו"ע שבו נתבארו רק הדינים ששייכים בזמן הזה[47]],

ששם מדובר בענין קיום היעוד שהצומות יהפכו ל"ימים טובים[48] וימי ששון ושמחה".

[ולהעיר, שבנוגע לענינים שיהיו לעת"ל יש פרטים שלא יודעים איך יהיו, וכמ"ש הרמב"ם[49] ש"כל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו וכו'",

— וכמו בנוגע ליעוד[50] "וגר זאב עם כבש וגו'", שהרמב"ם כותב[51] שזהו "משל וחידה .. שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם המשולים כזאב וכו'", ואינו מבאר אם הכוונה היא גם לפשוטם של דברים (כמובא בקבלה וחסידות[52], ע"פ דעת הראב"ד[51], וקשור גם עם פלוגתת הרמב"ם והראב"ד[53] אם שלימות קבלת השכר תהי' לנשמות בלא גופים או לנשמות בגופים), ורק לא שולל זאת, כמ"ש באגרת תחה"מ[54] "אין דברנו זה החלטי .. שהם משל", ויתכן שיתקיימו הדברים כפשוטם[55] —

אבל יש גם ענינים שבהם פוסק בבירור איך יהיו לעת"ל, כמו בנוגע לסדר הגאולה, ש"יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם

---

47) ראה גם תו"מ ח"נ ס"ע 264 ואילך. וש"נ.

48) כ"ה בכמה כת"י הרמב"ם, בדפוס רומי וכו'.

49) הל' מלכים פי"ב ה"ב.

50) ישעי' יא, ו.

51) שם ה"א.

52) ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קפח הערה 6. וש"נ.

53) הל' תשובה פ"ח ה"ב.

54) אות ו'.

55) ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 194 ואילך.

מלחמות ה' .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל"[56], וכמדובר כמ"פ[57] שידוע הכלל שבמקום שנ"כ הרמב"ם לא השיגו עליו הרי זו הוכחה שמסכימים לדבריו[58], ובענין זה לא השיגו עליו לא הראב"ד או הרמב"ן (שבענין שלימות קבלת השכר ס"ל[59] כהראב"ד) או הכסף משנה וכו',

וכמו"כ פוסק בבירור בנוגע לביטול הצומות והפיכתם לששון ולשמחה בימות המשיח].

ו. הביאור בדברי הרמב"ם בסוף הלכות תעניות: "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר[34] כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי[60] יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו",

— ביאור ההוספה דבבא הב': "ולא עוד אלא כו'", שהצום עצמו יהפך לששון ולשמחה (כמ"ש הב"ח[61]), כפי שיהי' בתקופה הב' דימות המשיח שיבטל מנהגו של עולם. וה"הלכה" שבזה (נוסף לכך שידיעה זו תפעל שלא יפול ביאוש כו'[62]), שעבודת התשובה (שזהו ענין התענית

---

56) הל' מלכים ספי"א.

57) ראה גם לעיל ע' 115. וש"נ.

58) ראה משל"מ הל' כלאים פ"ט הי"א, ובס' שנסמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו סק"א.

59) בשער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל — ע' שט).

60) הטעם שהרמב"ם מעתיק מהפסוק כל ד' הצומות, ולא כבתוספתא (סוף תענית) "שנאמר .. צום הרביעי וגו'" — כיון שבכל אחד מהם יש ענין מיוחד שאינו בזולתו: תשעה באב — שלילו כיומו, ועשרה בטבת — שבו התחיל המצור על ירושלים שהי' המקור לכל המאורעות שלאח"ז, ועד"ז בנוגע לשאר הצומות.

61) לאו"ח רסתק"נ — ולהעיר מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה גם תו"מ חס"ח ריש ע' 416. וש"נ) שהב"ח הי' מקובל כו'. וכפי שרואים גם בפירושו לנוסח ברכת התורה (או"ח סמ"ז) שיש שם ענינים מופלאים בשייכות ללימוד פנימיות התורה (ראה גם תו"מ חס"ה ע' 58. וש"נ), ועד כדי כך, שלאחרי שרואים את דבריו, יפלא איך יתכן שיהי' קס"ד שלא ללמוד פנימיות התורה כו'.

62) והיינו, שגם כאשר עבודתו בנוגע לעצמו היא בשלימות, ועד שדביקותו בהקב"ה היא באופן ד"עמך לא חפצתי גו'" (כמ"ש הצ"צ (שרש מצות התפלה פ"מ) בנוגע לדביקותו של רבינו הזקן), עדיין יכול להיות בתנועה של יאוש בנוגע למעמד ומצב העולם כו'. ועל זה אומרים לו, שצריך לידע שכל הצומות עתידים להיות ימים טובים כו', ובמילא, אין לו מה להתייאש (ולא רק שלילת היאוש, שזהו היפך התורה כו', אלא גם הוספה ב"עשה טוב"), ואדרבה, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה סה"ש תש"ט ס"ע 323. וש"נ) שאיש צבא יוצא למלחמה עם "מאַרש של נצחון", שזה פועל לא רק שלילת מורך לב, אלא זה גופא נותן לו כח לנצח במלחמה.

ש"מדרכי התשובה הוא"[63]) צ"ל באופן שפועל הפיכת זדונות לזכיות[64], שעי"ז יהפך הצום לששון ולשמחה[65].

וביאור הדיוק "יהי' לבית יהודה גו'" — שמצד קושי השעבוד ד"בית יהודה" (יותר מאשר עשרת השבטים), יהי' אצלם הששון ושמחה במדה גדולה יותר (ובפנימיות הענינים — שהגאולה דיהודה היא ע"י עצמותו ית', "וגאלתיך אנכי"[66]). ומביא גם סיום הכתוב: "והאמת והשלום[67] אהבו", שמצד האחדות דיהודה ויוסף (כמבואר בהפטרה דפ' ויגש) תומשך השמחה היתירה ד"בית יהודה" גם אצל עשרת השבטים (יוסף) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 412 ואילך.

* * *

ז. ע"ד שנתבאר לעיל (ס"ג־ה) בנוגע לתפלה ותורה (על יסוד מארז"ל[68] ש"הקול קול יעקב", דקאי על תורה ותפלה, מבטל את הענין ד"הידים ידי עשו", כמשנ"ת במכתב[1]), כך גם בנוגע לצדקה — שאע"פ שכל המרבה הרי זה משובח, יש להציע בזה פרטים[18]:

היות שבעשרה בטבת הותחל המצור על חומות ירושלים[69] — וע"פ מאמר רז"ל[70] "אני חומה זו תורה"[71] — ליתן צדקה למוסד של

---

63) רמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ב.

64) וע"ד מארז"ל (מנחות מד, א) "אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר" — דלכאורה אינו מובן: מה נוגע שיהיו "אותם מצעות" דוקא, ולא מצעות אחרים — שבזה מודגשת גודל מעלת התשובה באופן של אתהפכא, שאותן מצעות שהיו מתחילה באופן של איסור, נתהפכו להיתר (משא"כ אם היו מצעות אחרים, שאז אי אפשר לדעת אם נתהפך הענין הקודם שהי' באיסור או לא).

65) ואע"פ שכאשר העבודה היא כדי שיהפך הצום לששון ולשמחה הרי זה "שלא לשמה" — כבר פסק הרמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"ה. הל' תשובה פ"י ה"ה) "לעולם יעסוק אדם בתורה בין לשמה בין שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", וכפי שמאריך בפירוש המשניות (סנהדרין ר"פ חלק) שסדר העבודה הוא תחילה באופן של קטנות — שלא לשמה, ואח"כ באופן של גדלות — לשמה.

66) רות ג, יג. אנכי דייקא — דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל (לקו"ת פינחס פ, סע"ב. וראה זח"ג יא, א. רנז, ב).

67) נזכר גם מארז"ל (ב"ר פ"ח, ה) "אמת אומר אל יברא .. שלום אומר אל יברא וכו'".

68) שם פס"ה, כ.

69) יחזקאל כד, ב.

70) פסחים פז, א. ולהעיר מסיום המשך מים רבים — תרל"ו (שבשנה זו מלאו מאה שנה לאמירתו בפעם הראשונה).

71) נוסף לכך שתורה ענינה מזון, כמ"ש (תהלים מ, ט) "ותורתך בתוך מעי" (ראה תניא ספ"ה).

תורה, ובזה גופא — (גם) לענין של "חומה" כפשוטו[72] — לבנית בנין של תורה (או — בדק הבית וכו'),

[כמובן — לא ח"ו באופן המבואר בירושלמי[73] אודות בנינים שעליהם נאמר[74] "וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות", שיש כאלו שמוציאים הון תועפות, מליון דולר, עבור יופי חיצוני של בנין, ואח"כ אין להם כסף לשלם לראש־הישיבה או מלמד דרדקי, ובגלל זה מוכרחים לעזוב את תפקידם ולחפש מקור אחר לפרנסה, ועי"ז נחסר בחינוך הכשר וחינוך על טהרת הקודש[75]].

ומכיון שיש מעלה בצדקת חו"ל ומעלה בצדקת א"י[76],

— ובפרטיות: צדקת חו"ל — נוסף על זה דרוב מנין ובנין של אחבנ"י נמצא בחו"ל, הנה ע"פ המבואר באגה"ק[77] ד"עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה", להקים סוכת דוד שנפלה "עד בחי' רגליים ועקביים", הרי מובן, שעבודה מוכרחת היא בחו"ל, ששם הנפילה היא למטה יותר[78]; וצדקת א"י — כמבואר באגה"ק בכ"מ[79], ובמכתבי גדולי ישראל ע"ד הכוללים באהקת"ו —

יש ליתן למוסד של תורה בחו"ל, ולמוסד של תורה — בא"י תוב"ב ע"י משיח צדקנו.

וכאמור לעיל שע"י ההוספה בג' הענינים דתורה תפלה וצדקה פועלים את הענין ד"פדאני (לא רק "כאילו") לי ולבני מבין אומות העולם"[13], בביאת מלכא משיחא, בעגלא דידן.

* * *

72) שעי"ז מחזקים חומות ירושלים, ומבטלים את פעולתו של נבוכדנצר כו' — "רישא דדהבא" (דניאל ב, לח), שזהו השורש לכל הגלויות, כולל גלות האחרון.

73) שקלים ספ"ה.

74) הושע ח, יד.

75) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 63. וש"נ.

76) וכמו בענין התפלה, שאיתא בשו"ע (אדה"ז או"ח רסצ"ד. וש"נ) "הי' עומד בחו"ל יחזיר פניו כנגד א"י, שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם, ויכוין גם כנגד ירושלים וכנגד המקדש וכנגד בית קדשי הקדשים", היינו, שהתפלות עצמם (וכן עניני הצדקה) הם גם בחו"ל, אלא שעלייתם היא דרך א"י (נוסף לכך שע"י העבודה בחו"ל עושים שם א"י, כידוע פתגם הצ"צ (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה): "עשה כאן (בחו"ל) ארץ ישראל").

77) ס"ט.

78) ולכן הרי זה קשור עם מעלה מעלה, כי, כל הגבוה יותר יורד למטה יותר (ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובכ"מ).

ולהעיר גם מהמבואר בחסידות שבחו"ל (אף שאוירה וגושה טמא כו' (גיטין ח, ב. וש"נ)) נקל להגיע לרוח הקודש יותר מאשר בא"י (ראה לקו"א להה"מ סע"ז. או"ת ששצ"ט).

79) ולדוגמא: ס"ד ("והיא שעמדה לנו וכו'"). ס"ח (שאה"ק התחתונה מכוונת כנגד ארץ העליונה, באופן ש"אין שום דבר חוצץ ומפסיק כלל בין ארצות החיים כו'"). ועוד — וראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 66. וש"נ.

ח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויגש אליו יהודה (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

ט. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק[80] "וינהלם", "כמו וינהגם[81], ודומה לו אין מנהל להּ[82], על מי מנוחות ינהלני"[83],

— דכיון שאי אפשר לפרש תיבת "וינהלם" כפשוטה (כמו "ואני אתנהלה לאטי"[84]), שהרי לא שייך לומר זאת על "וינהלם בלחם"[80], לכן מפרש רש"י "כמו וינהגם", שכוונתו למ"ש[81] "וינהגם כעדר במדבר"[85], היינו, שניהל אותם בנתינת הלחם באופן שיספיק לכל השנה.

ומביא ראי' ממ"ש "אין מנהל להּ", שאינו ניהול בנוגע להליכה כפשוטה[86], אלא הנהלה בנוגע לסיפוק צרכיהם; אלא שזוהי הנהגה כללית, ולכן מוסיף ראי' ממ"ש "על מי מנוחות ינהלני", שזוהי הנהגה בנוגע לענין פרטי, כמו מים, ועד"ז בנדו"ד, בנוגע ללחם —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 399 ואילך.

י. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה על מאמר הזהר בהתחלת פרשתנו[87] "עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה", מבאר אאמו"ר[88] ש"עלמא תתאה הוא מל' .. ועלמא עילאה הוא בינה .. ושניהם הם בחי' גבורות וכו'", ומבאר גם השייכות לבעל המאמר.

ויש לבאר איך מתאים זה עם מ"ש בביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי[89] שעלמא תתאה הוא בי"ע ועלמא עילאה הוא אצילות — שאאמו"ר לא הזכירו כלל.

בשלמא מה שאינו מזכיר מ"ש בביאורי הזהר להצ"צ[90] (שעלמא תתאה ועלמא עילאה הם מלכות ובינה), הרי זה לפי שלא נתפרסם בזמנו,

---

80) פרשתנו מז, יז.
81) תהלים עח, נב.
82) ישעי' נא, יח.
83) תהלים כג, ב.
84) וישלח לג, יד.
85) ולא כדעת ה"בחור־הזעצער" שציין רק הפסוקים שלאח"ז, כיון שחשב שכוונת רש"י לומר רק שיש להחליף הל' ("וינהלם") בג' ("וינהגם").
86) שאז מתאים יותר לומר מנהל עמה או אתה, ולא "להּ".
87) ח"א רה, ב.
88) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ע' קצב. וראה גם שיחת ש"פ ויגש, ד' טבת תשל"ד סי"ט ואילך (תו"מ חע"ה ע' 51 ואילך). וש"נ.
89) פרשתנו כה, ד.
90) פרשתנו ע' קמה.

כיון שהי׳ בגנזי רבותינו נשיאינו; אבל מדוע אינו מזכיר מ״ש בביאורי הזהר לאדמו״ר האמצעי, שמביאו בכ״מ[91].

וכפי שיתבאר לקמן.

**יא.** הביאור בענינו המיוחד של עשרה בטבת, כמ״ש באבודרהם[92] ש״אפילו הי׳ חל בשבת לא היו יכולין לדחותו .. מפני שנאמר בו בעצם היום הזה כמו ביום הכיפורים״ — בהמשך השיחה המוגהת (דלעיל ס״ו) סט״ז.

* * *

**יב.** בהמשך להמוזכר בפירוש רש״י ״אין מנהל לה״ — ישנו ענין ששייך לימינו אלו[93]:

ובהקדמה — שכאשר מגיע עשרה בטבת בשנה זו, ויודעים שנמצאים במצב גרוע יותר מהמצב שהי׳ בעשרה בטבת בשנה שעברה,

— אין עניני להטיל פחד על בנ״י, אבל זוהי המציאות בנוגע למצב בגשמיות וברוחניות, ברוחניות ובגשמיות, המצב הבטחוני, המצב הכלכלי וכו׳; הנס הוא שגויים לא יודעים מזה... אמנם ברור הדבר שבנ״י שעברו (״איבערגלעבט״) את כל הצרות והתגברו עליהם, יעברו ויתגברו גם על זה, אבל אעפ״כ צריך לעשות משהו —

היו צריכים המנהיגים והמדריכים רוחניים להורות מה לעשות בזמן כזה וכו׳. ועד״ז כשמגיע כל זמן מיוחד, ט״ו בשבט, פורים, חודש אלול וכו׳, צריכים המנהיגים הרוחניים לומר משהו. אבל לפועל הם שותקים ולא עושים דבר, כך, שזהו מעמד ומצב ש״אין מנהל לה״!

כלומר: אין הכוונה שחסרים מנהיגים — שהרי ישנם ריבוי מנהיגים ומדריכים רוחניים וכו׳, וכהמשך הכתוב[82]: ״מכל בנים ילדה״, שהרי העמידו דור של תלמידים, שנעשו רבנים, ״ראַביי׳ס״ וכו׳; אם מישהו יעיז לומר לפלוני שהוא לא ״מנהיג״, מי יודע מה הוא עלול לעשות לו!... ישנם מנהיגים, ואולי יש אפילו יותר מדי מנהיגים... אלא שחסרה ההנהגה!

וכדיוק לשון הכתוב: ״אין מנהל לה״, היינו, שבנוגע לעצמו הרי הוא ״מנהיג״ שאין דומה לו (״ניט שייכות צו זאָגן״...), ודורש שיתנו לו כבוד וכסף כמו למנהיג, וכשצריך להכניס תמונה בעיתון, דורש שיכניסו

---

91) ראה במקומות שנסמנו בס׳ מפתחות ללקוטי לוי״צ (קה״ת תשל״ג) ע׳ 111.

92) הל׳ תעניות.

93) הבא לקמן — ראשי פרקים (המו״ל).

תמונה שלו דוקא, ודוקא בהתחלת עמוד הראשון... אמנם, כל זה הוא רק בנוגע לעצמו, אבל אין זה שייך ונוגע להנהגת הזולת, שאינו עושה דבר עבורו להנהיג אותו!

אם אתה "מנהיג", היכן היא הנהגתך?!... וכידוע פתגם אדמו"ר הזקן[94] ש"למדן" הוא לא מי שיכול ללמוד, אלא מי שלומד בפועל, וכן הוא בנוגע ל"מנהיג", שהוא מי שמנהיג בפועל, ולא שיכול להנהיג.

כל רב, ראש־ישיבה ומנהיג רוחני, צריך לאסוף את המושפעים שלו, ולשאול אותם מה עשו בזמן האחרון לטובת היהדות, ולדרוש שבכל שבוע יבוא אליו כל תלמיד ויספר לו על כמה יהודים השפיע במשך השבוע שיניחו תפילין, על כמה השפיע שישמרו כשרות וכו' וכו'.

יג. מזמן לזמן עורכים "כינוס" ("קאָנוועניאָן") ומחליטים החלטות וכו', אבל בפועל לא נעשה דבר[95].

זה עשרות שנים שעורכים "קאָנוועניאָן'ס", וכשמסתכלים על ההחלטות רואים שבכל שנה כותבים אותו נוסח — שצריך לאסוף כסף, לפעול בחינוך, לפעול בנוגע לכשרות וכו' וכו'; צריך רק לשנות את התאריך של השנה הקודמת ולכתוב 1975, אבל ההחלטות עצמן הן אותן החלטות; השינוי הוא רק שפעם הי' פלוני ראש המדברים, ועכשיו הרי זה פלוני!...

במשך שלשת הימים שבהם נערך ה"קאָנוועניאָן", מבזבזים את כל הזמן לתת כיבודים, ולשבח איש את רעהו — שמור לי ואשמור לך — שהוא עסקן ציבורי שאף פעם לא הי' כמוהו, ועליו עומד העולם כולו וכו'! במקום לבזבז על זה שלשה ימים, היו יכולים ביום אחד ליתן את כל הכיבודים, ולומר על כולם שהם עסקנים ציבוריים גדולים ביותר, ואילו בשני ימים האחרונים יתיישבו ויחליטו מה צריך לעשות לפועל להטבת המצב הרוחני של כלל ישראל.

כשעורכים "דינער" — המטרה היא לאסוף כסף, ואילו כשעורכים "קאָנוועניאָן" — המטרה הוא לפעול בנוגע לחיזוק היהדות.

ומובן שלא מספיק לומר שצריך לפעול בנוגע לחינוך וכו', שהרי כולם יודעים שכך צריך להיות, אלא צריך לומר מה לעשות בפועל; לפרסם בכל המקומות שכאן יש ישיבה, וכאן יש תלמוד תורה, שבהם

---

94) סה"ש תורת שלום ע' 190. סה"ש תש"ד ע' 26.

95) ראה גם שיחת ש"פ חיי שרה ס"ח ואילך (לעיל ע' 300 ואילך).

אפשר לקבל חינוך יהודי וכו׳. אבל הם אומרים רק שצריך להיות כך וכך, מבלי לומר כיצד מביאים את הדברים בפועל ממש.

וכהצחות הידועה — שפעם מינו אברך צעיר שיהי׳ רב בבית־כנסת, ולאחרי שדיבר בדרשתו בשבת הראשונה אודות שמירת שבת, בא אליו ה״פרעזידענט״ של ביהכנ״ס ואמר לו שלא ידבר עוד על שמירת שבת, כיון שישנם בעלי־בתים שלא שומרים שבת, והם יפגעו מזה שיחשבו שהרב מתכוין עליהם. בשבוע הבא דיבר הרב על כשרות, ואח״כ על טהרת המשפחה וכו׳, ובכל פעם אמר לו ה״פרעזידענט״ שלא ידבר על ענין זה, כדי שלא לפגוע בבעלי־בתים. שאל אותו הרב: על מה אדבר — הרי אתה רוצה שאדרוש בכל שבוע? והשיב ה״פרעזידענט״: תדבר על ״אידישקייט״!...

ועד״ז בנוגע ל״קאָנוועגשאָן״ — שמדברים על ״אידישקייט״, שצריך להיות כך וכך, אבל לא אומרים מה צריך לעשות לפועל.

וגם כאשר מישהו ממשתתפי ה״קאָנוועגשאָן״ מנסה לומר שצריך לעשות משהו בנוגע לפועל — אומרים לו שהוא ״לא יוצלח״... ומוסיפים לטעון שבכך מבזה את פלוני שאינו עושה כך, בה בשעה שפלוני יש לו עבר של (״ער האָט הינטער זיך״) עשרים שנות עסקנות ציבורית!... — זוהי הצרה שיש לו ״עבר״, היינו, שמסתפק במה שעשה פעם, וחושב שאם עשה פעם משהו, שוב אינו צריך לעשות מאומה!

יד. הקימו ועדה שתעסוק בטהרת המשפחה — לבנות מקוואות וכו׳[96], אך כשמסתכלים כמה מקוואות בנו במשך הזמן[97] — הרי זו בושה לספר! הם נסעו לבוסטון — עיר שיש בה כו״כ רבנים משלה — ופעלו שם בנוגע לתיקון מקוה!...

מה שהם עושים בסתר — אי אפשר לדעת, אבל, כשבונים מקוה בסתר ואף אחד לא יודע מזה, אין בזה תועלת! — צריכים לפרסם בכל העיר שיש מקוה, ומקוה יפה, ולא עולה הרבה כסף (או שלא עולה כסף בכלל) להכנס לשם, ואז יבואו נשים להשתמש במקוה; משא״כ אם הדבר נשאר בסתר ולא מפורסם, לא תהי׳ תועלת מזה, כי האשה מתביישת לשאול היכן יש מקוה.

---

96) ראה גם תו״מ חפ״א ריש ע׳ 198. וש״נ.

97) כ״ק אדמו״ר שליט״א אמר, שהיו״ר הי׳ חולה למשך זמן, אבל עכשיו הוא כבר בריא!...

ועד"ז בנוגע לועדה שהקימו כדי לעסוק בחינוך — שזה כבר שלש שנים שדנים בזה, ומבזבזים על זה כסף וכו', אבל הילדים לא מחכים שלש שנים... אלא בינתיים הולכים וגדלים, ומה יהי' עמהם במשך שלשת השנים?!...

במקום לבזבז כספים על ועדה שתעסוק בדיונים כו' — צריך להשתמש בכספים עבור מחנכים מומחים בחינוך (שמתנהגים כר' שמואל בר שילת, שכאשר ראו אותו בגינתו, אמר, ש"השתא נמי דעתאי עלויהו"[98]), שילמדו עם הילדים אל"ף בי"ת, ואם לא מתאים להם ללמד אל"ף בי"ת — ילמדו חומש, משנה, רמב"ם וכו'; ואם ישאר כסף וזמן, אזי יוכלו להקים ועדה שתדון איך אפשר להיטיב את מצב החינוך, אבל לא שבגלל זה יחסר במה שהיו צריכים לפעול.

**טו.** לפני שלש שנים ביקרו אצלי כמה מהמנהיגים שלהם, וכיון שזה הי' בסוף הקיץ, שבועיים לפני התחלת הלימודים, אמרתי להם, שבשעה שהם שולחים מכתבים לכל חברי הקהילה, כדאי שיוסיפו במכתב[99] שכל ילד יהודי צריך לקבל חינוך יהודי, בישיבה, "דיי סקול" וכיו"ב — שהרי זה דבר גדול ביותר, כדברי הגמרא[100] אודות יהושע בן גמלא ש"תיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר": "זכור אותו האיש לטוב .. שאלמלא הוא וכו'".

וכשאמרו שאינם יכולים להחליט לבד על אתר, אלא צריכים לערוך אסיפה וכו', אמרתי להם, שתיכף למחר יערכו אסיפה ע"י הטלפון, כיון שחייבים לעשות זאת בהקדם האפשרי, שהרי נשארו רק שבועיים להתחלת הלימודים (באמת צריך להתחיל להשתדל בזה עוד בהתחלת הקיץ, אבל בפועל פגשתי אותם שבועיים קודם התחלת זמן הלימודים). ואמרו שישתדלו לעשות זאת, ולפועל, לאחרי שבועיים פירסמו איזה מכתב פושר, ובזה יצאו ידי חובתם, ומאז לא שומעים מהם דבר בנוגע לחינוך!

ישנם כאלו שאומרים שהסיבה לכך שאינם מרעישים וכו' היא, בגלל שקיבלו הוראה מהמפלגה שלהם שלא יעשו דבר עד שתהי' הוראה מהמנהיגים שלהם בירושלים. — מה יש להמתין על הוראה ממנהיג בירושלים, בה בשעה שהוא "מושבע ועומד מהר סיני"[101] לקיים כל דברי

---

98) ב"ב ח, ב.

99) ואם לא רוצים לחתום בעצמם — יחתום על זה המזכיר!...

100) שם כא, רע"א.

101) יומא עג, סע"ב. וש"נ.

התורה?! אלא שהוא שומע בקולם רק לקולא: כשאומרים לו ״שב ואל תעשה״, הנה כיון שהוא לא צריך לעשות כלום, אזי שומע בקולם; אבל כשהוא מקבל מהם הוראה לעשות דבר מה, הנה אפילו אם הוא עושה זאת, הרי זה רק כדי לצאת י״ח, ותו לא! — איפוא הוא הי׳ כשהרבנים שלו פסקו שאסור להם לשבת בממשלה, מדוע שתק ולא אמר כלום?!

הקב״ה נמצא בכל מקום, כמ״ש ״מלא כל הארץ כבודו״[102], ״את השמים ואת הארץ אני מלא״[103], וכמבואר בחסידות[104] ש״אני מלא״ בשמים ובארץ בהשוואה, וא״כ, כשם שאילו הי׳ נמצא ביחד עם מלך מלכי המלכים הקב״ה ״ברקיע השביעי״ בודאי לא הי׳ מחכה לשמוע מה יאמר פלוני, כך צריך להתנהג גם בהיותו בארץ, בידעו שהקב״ה נמצא אתו בכל מקום — אפילו כשנמצא ב״טעמפל״ [ואף שלכאורה אינו מובן איך זה יתכן מצד שו״ע — הרי זה העסק של הקב״ה...], ועאכו״כ כשנמצא בבית יהודי, ועאכו״כ ב״קאָנווענשאָן״, כך, שאין מקום לומר שאינו יכול לעשות דבר עד שתהי׳ לו הוראה מפלוני.

[בהמשך הדברים נאמר: כששואלים את פלוני מה נשמע בא״י בנוגע לעלי׳, אומר, שהכל בסדר, ואין מה לדאוג. וכששואלים אותו מדוע ישנם כל כך הרבה ״יורדים״, אומר, שזה רק 3 אחוז, וזה דבר הרגיל ע״פ דרך הטבע [אף שלאמיתתו של דבר אין לבנ״י שייכות עם דרך הטבע] — בה בשעה שכולם יודעים שזה שקר; הסיבה לכך שישנם ״יורדים״, היא, בגלל שאינם יכולים להסתדר שם בגשמיות או ברוחניות!... וכיון שכן, צריך לומר את האמת, וכולי האי ואולי יתעורר מישהו לפעול שיוכלו להסתדר בא״י בגשמיות וברוחניות. ותמורת זה, הוא משקר ואומר שהכל בסדר, ועי״ז מונע שמישהו יוכל לעזור להטבת המצב].

**טז.** ובכל הנ״ל, לא די בכך שמחליטים שצריך לעשות כך וכך, אבל באופן שמורים לאחרים מה לעשות, אלא הם בעצמם צריכים לפעול בזה — כפי שמצינו בנוגע לסנהדרין שהיו צריכים לחגור מתניהם בשלשלאות של ברזל ולחזר על עיירות ישראל[105].

ומה שטוען שהוא עסוק בשקו ובתעניתו, הרי זה אמנם דבר חשוב ביותר (״אַ געווּאַלדיקע זאַך״), והוא אכן צדיק גדול, אבל הוא לא ״מנהיג״[106]!

---

102) ישעי׳ ו, ג.
103) ירמי׳ כג, כד.
104) ראה תו״א ויקהל פט, ב. לקו״ת צו יא, ריש ע״ב. יג, א. ובכ״מ.
105) תדבא״ר פי״א.
106) ראה גם לקו״ש חט״ו ע׳ 443 ואילך.

וכמדובר לעיל[107] שבשעה שהוא עסוק בשקו ובתעניתו, הנה בינתיים מוכרים את יוסף למצרים... כפי שזה קרה לפני שבוע במקום פלוני, ולפני שבועיים במקום פלוני.

ובפרט שבימינו אלו המצב הוא שצריך להציל לא רק חולה שאין בו סכנה, אלא חולה שיש בו סכנה רח"ל, כך, שהצורך וההכרח בזה גדול יותר, ולאידך גיסא, הפעולה היא קלה יותר — כי, פעם היו צריכים לפעול על יהודי שהניח זוג אחד תפילין, שיניח שתי זוגות תפילין, לפעול על יהודי שאוכל כשר, שיאכל "גלאַט כשר", או לפעול על הורים ששולחים את הילדים לחינוך יהודי, שישלחו לחינוך על טהרת הקודש, שלומדים רק לימודי קודש; אבל היום צריך לפעול על יהודים שבכלל לא יודעים שצריך לאכול כשר, ולפעול שיתחתנו עם יהודים ולא עם גויים, ובהכרח שיעשו את זה תיכף, ולא ידחו זאת, כי אם ימתינו יום או יומיים, הנה בינתיים יכול הוא להתחתן עם גוי', ואז יהי' מדי מאוחר!...

וכפי שאירע לאחרונה דבר שלא הייתי מאמין שיכול לקרות: קיבלתי מכתב אודות קהילה ("קאָנגרעגריישאָן") שאחד מהתנאים להיות חבר בה, הוא, שאינו אוכל כשר!... ויש מי שמתפאר ואומר שהוא במצב הרבה יותר טוב, כיון שבקהילתו לא מכריחים לאכול דוקא לא כשר, אלא יש בחירה חפשית, שמי שרוצה יכול לאכול כשר, אבל מצד "דמוקרטיא", לא מכריחים לאכול כשר, ומי שרוצה יכול לאכול לא כשר!...

ואף שישנם רבנים, "ראַביי'ס" וכו', שיודעים חומר המצב כו' — לא מרעישים על זה! וכאמור לעיל: "אין מנהל לה", תמורת זה שהיו צריכים לפעול בענין ההנהגה באופן ש"על מי מנוחות ינהלני"[108].

יז. בנוגע לביאור בזהר:

בא' ממכתביו[109] כותב אאמו"ר ע"ד ההשתדלות "לראות שיהיו הדברים יותר ויותר מיוסדים על פי חכמת האמת, עפ"י קבלה, שהוא אמיתתה של תורה" (אף שלאו כל מוחא סביל דא...), ומבאר שם, ש"בכתבי החסידות רובם ככולם מיוסדים הענינים עפ"י קבלה, שע"ז מורה אותם המאמרים שיש עליהם ביאור. וכמו"כ גם אותם שלא נדפסו ביאורים עליהם, האמת הוא שהם מיוסדים כולם עפ"י קבלה".

---

107) ראה שיחת ש"פ חיי שרה הנ"ל סי"ג (לעיל ע' 306 ואילך).

108) חסר הסיום (המו"ל).

109) לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שח.

ובנוגע לענינו:

ביאורו של אדמו״ר האמצעי שעלמא תתאה קאי על עולמות בי״ע ועלמא עילאה קאי על עולם האצילות, הוא — בתורת החסידות, שבה מודגש הקשר והשייכות לעבודת האדם, שצריך לידע שהענינים למטה (בעולמות בי״ע) הם כנגד הענינים שבעולם האצילות, ועד שצ״ל ״בשלימו חד״;

ואילו אאמו״ר מבאר היסוד דהפירוש בכתבי החסידות ע״ד הקבלה (כדרכו), כפי שהענין הוא בשרשו בעולם האצילות, ולכן מבאר שעלמא תתאה הוא מלכות (דאצילות), השורש ומקור דעולמות בי״ע, ועלמא עילאה הוא בינה (דאצילות).

ועד למעמד ומצב שחסידות וקבלה מתאחדים באופן ש״אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם״[110], ומזה נמשך גם בנגלה דתורה, ועד שנמשך גם בעולם, בעולמות בי״ע ועד לעוה״ז התחתון, שנעשה דירה לו ית׳ בתחתונים[111], בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

[כ״ק אדמו״ר שליט״א נתן המשקה והמזונות עבור האסיפה בנוגע לענינים הקשורים לעשרה בטבת, באמרו, שהאסיפה תהי׳ ללא ועדות (״קאָמיטעס״ ו״קאָמיטעטן״), אלא העיקר שתהי׳ בנוגע לפועל, ובשמחה וטוב לבב.

בלכתו לתפלת מנחה התחיל לנגן הניגון ״ניעט ניעט ניקאַוואָ״. אחרי תפלת מנחה נכנס לחדרו לכמה דקות ויצא להתפלל תפלת ערבית].

---

110) איוב מא, ח. ב״ר ספ״ג. במדב״ר פי״ג, ו. תניא רפל״ו.

111) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ובכ״מ.